

2012-11-26

Dnr RA 04-2012/5790

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Kompletterande synpunkter på EU-kommissionens förslag till ny reglering till skydd för personuppgifter – uppgiftsskyddsförordningen

Sammanfattning

I dagens samhälle där informationsflödet är snabbt och gränsöverskridande är det viktigt att så långt det är möjligt kunna säkerställa den enskildes integritet och rättssäkerhet även utanför nationsgränserna. Mot den bakgrunden är EU-kommissionens förslag av nödvändighet ett omfattande och detaljrikt förslag till harmoniserande reglering på en övergripande nivå inom Europeiska unionen. Samtidigt understryker det vikten av att det i det fortsatta arbetet med uppgiftsskyddsförordningen tydligt framgår att nationella regelverk som stöder offentlighetsprincipen inte omöjliggörs eller görs verkningslösa.

Riksarkivet ser en risk i att några av de föreslagna bestämmelserna medför att den enskildes rättssäkerhet begränsas och att delar av vårt kulturarv går förlorat och med det ett minskat och i vissa fall snedvidet underlag för framtida forskning. Det gäller framför allt de bestämmelser som hör samman med den utökade möjligheten för enskilda att få uppgifter raderade, dvs. rätten att bli glömd. Vidare är förslaget otydligt vad avser arkivmyndigheternas ansvar för register som övertagits från registeransvariga.

Riksarkivets synpunkter grundar sig på en analys av den svenska versionen av EU-kommissionens förslag till uppgiftsskyddsförordning.

Möjligheten att bevara uppgifter för framtiden

En förutsättning för att kunna uppfylla syftet med offentlighetsprincipen och den enskildes rätt att få ta del av offentliga handlingar är att handlingarna skyddas och bevaras. Detta har i Sverige säkerställts bland annat genom 3 § arkivlagen, (1990:782). Ändamålet för bevarandet är att tillgodose medborgarens rätt att ta del av allmänna handlingar, behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och forskningens behov.

Utgångspunkten för den svenska lagstiftningen är bl.a. att handlingarna med alla uppgifter i dessa ska bevaras för att informationen på så sätt kan förstås i sitt sammanhang. Gallring/radering får ske, dock efter beaktande av att hand-

2012-11-26

Dnr RA 04-2012/5790

lingarna utgör en del av kulturarvet och att de ska tillgodose de ovan angivna ändamålen. Riksarkivet får enligt 12 § arkivförordningen (1991:446) före

skriva om gallring. Vidare får Riksarkivet enligt ett flertal registerförfattningar, i vilka fastställts att uppgifter ska gallras när de inte längre behövs, föreskriva om att uppgifterna får bevaras för framtida forskningsändamål. I förordningsförslaget är grundprincipen, att uppgifterna ska gallras/raderas med möjlighet till vissa undantag, dvs. omvänt mot den svenska grundprincipen.

Den i dag gällande rätten att få uppgifter om sig själv raderade har i förordningsförslaget vidareutvecklats till att även avse en ”rätt att bli glömd”. Som Riksarkivet förstår förslaget innebär det att den registeransvariga inte enbart ansvarar för att, på den registrerades begäran, radera uppgifter som han/hon bedömer vara felaktiga eller icke önskvärda utan också ges ett ansvar att vidta alla rimliga åtgärder för att informera dem till vilka uppgifterna spridits. Den föreslagna lösningen innebär en vidgad rätt för den enskilde att kräva att information raderas och att ytterligare spridning av uppgifterna så långt möjligt hindras, vilket är bra ur integritetssynpunkt. Det innebär emellertid också en ökad risk för att viktig information som beskriver den enskildes rättsliga situation förstörs. Det innebär också att stora delar av historiskt viktig information, vårt kulturarv, går förlorat och med det ett minskat och i vissa fall snedvridet underlag för framtida forskning.

I förordningsförslaget ges möjlighet att behandla och att undanta uppgifter från radering för bl.a. historiska, statistiska och vetenskapliga forskningsändamål enligt artikel 83. Möjligheterna till behandling av personuppgifter som stadgas i artikel 83 är emellertid svåröverskådliga och tolkningsutrymmet är stort. En snäv tolkning av ändamålen riskerar att inskränka den framtida forskningens möjligheter att utnyttja den potential som ligger i ett komplett historiskt material. Det bör därför klargöras hur förordningens krav på att uppgifter ska raderas och möjligheter till undantag enligt artikel 83 förhåller sig till dagens dataskyddsdirektiv och dess genomförande genom personuppgiftslagen (1998:204). Enligt dessa hindrar inte personuppgiftslagens bestämmelser att personuppgifterna arkiveras eller lämnas till arkivmyndigheten eller behandlas för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål.

Överflyttning av registeransvaret/arkivmyndighetens roll

Förordningsförslaget ställer omfattande krav på den som är registeransvarig, bland annat vad avser radering av uppgifter, samt krav på att information skickas till dem som uppgifterna spridits till samt information till de registrerade.

I förordningen definieras registeransvarig som: *en fysisk eller juridisk person, myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med*

2012-11-26

Dnr RA 04-2012/5790

andra bestämmer ändamålen, villkor och medel för behandlingen av personuppgifter; [...]

Riksarkivet har som arkivmyndighet ansvar att till allmänheten tillhandahålla allmänna handlingar som överförts till myndigheten för lagring och bevarande från andra statliga myndigheter och enskilda. När en arkivmyndighet har övertagit arkivmaterial från en annan myndighet övergår hela ansvaret för det materialet till arkivmyndigheten. Vårt uppdrag att tillhandahålla och tillgängliggöra allmänna handlingar innebär också att vi bidrar till spridningen av de insamlade uppgifterna. Det innebär att Riksarkivet har att tillämpa de ändmål och bestämmelser som gäller för uppgifterna hos de registeransvariga som upprättat registret. Dock med ett undantag, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats behöver arkivmyndigheter inte lämna besked som föreskrivs enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204)¹.

Med förslagets utökade administrativa krav på den registeransvariga är det viktigt att klargöra om dessa krav även ska omfatta arkivmyndigheter. Av förslagets definition framgår att registeransvarig är den som *ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen, villkor och medel för behandlingen av personuppgifter*. Det talar för att arkivmyndigheterna inte omfattas, men med utgångspunkt från Riksarkivets ovan beskrivna ansvar att till allmänheten tillhandahålla hos oss bevarade allmänna handlingar är det oklart var gränsen mellan registeransvarigas och Riksarkivets ansvar kommer att gå.

Frågan är därför om Riksarkivet ska jämföras med den ursprungliga registeransvariga och därmed ansvara för att på begäran av den registrerade radera personuppgifter i de handlingar som levererats till oss, samt att informera alla som fått informationen spridd till sig om att uppgifterna inte längre får behandlas. En sådan tolkning av förordningen innebär att arkivmyndigheten ges ett omfattande administrativt ansvar. Vidare innebär det en skyldighet att radera uppgifter i ett material som myndigheten har ansvar att bevara och förvalta, dvs. säkerställa att arkiven tillgodoser

- rätten att ta del av allmänna handlingar,
- behovet av information för rättskipningen och förvaltningen, och
- forskningens behov.

Förutom att arkivmyndigheten saknar nödvändig kännedom om materialet för att kunna värdera de faktiska konsekvenserna av ett sådant ingrepp innebär också en sådan skyldighet att myndigheten raderar historiskt viktig information.

¹26 § Personuppgiftsansvarige är skyldig att till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår gratis lämna besked om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller ej. [...]

2012-11-26

Dnr RA 04-2012/5790

Begreppet personuppgift

Vid det svenska genomförandet av dataskyddsdirektivet 95/46/EG, genom personuppgiftslagen (1998:204), har begreppet personuppgift avgränsats till att omfatta information som direkt eller indirekt kan hänföras till levande personer. Skälet till det är att reglerna i lagen har ansetts vara så långtgående att de bör reserveras för de fall där behovet av skydd för personlig integritet beträffande behandling av uppgifter om den berörde är mest uttalat, dvs. när det gäller den som är levande och som själv kan ha ett eget anspråk på personlig integritet i det hänseendet. Motsvarande avgränsning har gjorts i den finländska och norska lagen (RP 96/1998 s. 36 och Ot.prp. nr. 92 [1998–99] s. 102), medan den danska lagen i princip omfattar även uppgifter om avlidna (L 147 Folketinget 1999–2000 s. 28 f.). Personuppgiftsbegreppet i EU-kommissionens förslag ger ingen vägledning i tolkningen i frågan och bör förtydligas, dvs. om den omfattar enbart levande personer eller om den också omfattar avlidna. Det bör också klargöras om den i personuppgiftslagen fastlagda begränsningen även kan tillämpas när förordningen träder i kraft.

Björn Jordell
Riksarkivarie